

HYTTE & FRITID

Medlemsblad nr. 4/2010

www.hytteforbund.no

**God jul
til alle våre
medlemmer!**

NORGES
HYTTEFORBUND
Stiftet 4.10.1971

Fra innholdet:

- Hytteliv i endring s. 5
- Trær på festetomt s. 6
- Arv og likedeling s. 11
- Nore og Uvdal – festeavgifter s. 15
- Viktig avgjørelse av Sivilombudsmannen s. 16
- Et år i villmarka s. 18

Utgiver:

Norges Hytteforbund

Org.nr.:

975 996 859

Sekretariat: Arbinsgt. 1
0253 Oslo**Kontortid sekretariat:**

Mandag–fredag 09–13

Kontortid jurist:

Mandag–fredag 09–13

Telefon:

23 27 37 60

Telefax:

23 27 37 61

Internett:www.hytteforbund.no**E-post redaksjon:**tove@hytteforbund.no**E-post sekretariat:**norges@hytteforbund.no**E-post jurist:**gunnar@hytteforbund.no**Redaktør:**

Tove Helen Selbæk

Grafisk utforming/trykk:

07 Gruppen AS

Papir:

115g Galerie silk

Norges Hytteforbund frasier seg alt ansvar for kvaliteten på de produkter og tjenester vi omtaler i Hytte & Fritid.

Nå går vi inn i den hyggelige adventstiden med «mytji lys og mytji varme».

Så kommer julen med enda mer innekos, og mange tilbringer nok høytiden på hytta. Vi fyrer i ovnen, skrur på belysning og varme, tenner levende lys og riktig koser oss.

Men, vi trenger en påminnelse om brann sikkerhet, og hvor fatalt en hyttebrann kan bli. Dessverre er antall hyttebranner stadig økende, og de siste 5 årene har 14 personer omkommet.

Det skulle være en selvfølge at hytta er like godt utstyrt med sikkerhetsutstyr som hjemmet. Det viser seg at mange tusen hytter er uten røykvarsler, MEN det er den som i de fleste tilfeller redder liv. Brannslukkingsapparatet – visste du at det skal til kontroll hvert 5. år og til service hvert 10. år? Her syndes det mye! Det er fristende for en hytteeier å «mekke» selv på det elektriske anlegget, men det er både ulovlig og livsfarlig med for mye selvgjort. Fei pipa med jevne mellomrom. Det er ingen stor sak å skaffe seg velegnet feiutstyr til eget bruk, og kommunens feier står også til tjeneste.

Jeg kan ikke få sagt det mange nok ganger, ha fokus på sikkerhet og trygghet, når du drar på hytta:

- Ta med batterier til røykvarsleren
- Sjekk brannslukkingsapparatet
- Tenk over håndtering av aske
- Sørg for frie rømningsveier

Med de beste ønsker om en riktig trygg, koselig og fin jul!

Hilsen Tove

Utgivelser 2011:25. februar   2. september
9. juni   9. desember

Innlegg må være redaktør i hende senest 4 uker før utgivelse.

STOFF TIL NESTE BLAD SENDES DIREKTE TIL REDAKSJONEN

Norges Hytteforbund og redaksjonen frasier seg ansvar for innhold i innleggene i Hytte & Fritid. Redaksjonen forholder seg retten til:

- å forkorte innlegg pga. plassmangel
- å fremlegge svarinnlegg for de/den involverte før trykking.

De som ønsker innlegget anonymt, må notere dette. Navn/adresse må gjøres kjent for redaksjonen. Benyttelse av artikler fra Hytte & Fritid skal avtales med redaktør.

MEDLEMSKONTINGENTPersonlig medlem: kr. 375,-
Velforeninger: kr. 1500,-
Kontingentår: 1/1–31/12
Medlemskapet skal sies opp skriftlig!**Fra 1. okt.:**Kr. 150,- / Personlig medlem
Kr. 500,- / Vel**Velkommen som medlem!**

2300 friluftspærlor til folket

Nylig ble friluftslivsområdet på Amborneset i Leksvik i Nord-Trøndelag åpnet. Ved utgangen av året vil nær 2300 navn stå på lista over friluftslivsområder som er sikret med økonomisk støtte fra staten.

– I mer enn femti år har statsbudsjettet inneholdt en egen post til sikring av friluftslivsområder. Pengene blir enten brukt til å kjøpe opp områdene, eller til å sikre folk flest tilgang til dem gjennom langsiktige avtaler med grunneiere, sier seksjonssjef Roar Skuterud i Direktoratet for naturforvaltning (DN).

Amborneset i Leksvik er et av flere titalls områder som har kommet til i porteføljen i løpet av 2010. Området er et godt eksempel på hva for kvaliteter de statlige friluftslivsområdene kan ha. Det ligger i strandsonen og var allerede før åpningen 1. oktober mye brukt til bading, fiske og turgåing. I tillegg til 26 dekar strandareal, har staten kjøpt opp en hytteeiendom og arealregulert til parkering. Staten sitt bidrag er i alt 2,5 millioner kroner.

32 nye områder hittil

En opptelling etter årets ni første måneder viser at 32 nye områder er sikret av staten i år.

– Vi regner med at det endelige tallet på nye friluftslivsområder i Norge i år vil ligge på omkring 60 områder. Det er cirka på samme nivå som de siste årene, mener Skuterud.

De fleste av de 32 nye friluftslivsområdene i statistikken ligger langs kysten fra Østfold til Hordaland. Dette har vært en prioritert strekning gjennom mange år. Men områdene ligger i hele 15 ulike fylker. Bare Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane og Telemark mangler.

Stort mangfold

Friluftslivsområdene landet rundt er preget av et stort mangfold. Noen er ganske urørte, mens andre er sterkt tilrettelagte med bålplasser, stier, brygger og toalettanlegg. En stor del av friluftslivsområdene ligger i strandsonen.

Det er Aust-Agder som har flest statlig sikrede friluftslivsområder, ifølge Miljøstatus.

Staten bruker penger på å kjøpe opp områdene, eller på å sikre avtaler med

grunneiere om at områdene skal kunne brukes av folk flest. I tillegg gir staten stønad til tilrettelegging av friluftslivsområdene, og det er fylkeskommunene som fordeler disse midlene.

Egen ordning for storbyene

Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand får hvert år en økonomisk ramme de kan bruke på sikring av viktige friluftslivsområder i kommunen. Ordningen tok til i 2001, og Stavanger var den første byen som ble med.

– For disse storbyene innebærer ordningen at det er kommunene selv som bestemmer hva for områder rammen skal brukes til. Oslo har en ramme på 15 millioner kroner fordelt over fem år, mens Kristiansand har 10 millioner til disposisjon, forteller Skuterud.

Fraråder bruksendring i strandsonen

Skal det være lov å bruke sjøbuer som hytter, eller skal strandsonen være åpen for alle? Direktoratet for naturforvaltning (DN) råder Miljøverndepartementet (MD) til å ta hensyn til allmennheten i en sak som kan få betydning for områder langs hele norskekysten.

Den aktuelle saken gjelder Kristiansand, hvor kommunen åpner for bruksendring av eksisterende sjøbuer fra lager til fritidsbolig, hvis en rekke forhold er tilfredsstillende. Vedtaket kan føre til at det blir 400 «nye» hytter på Flekkerøya.

Fylkesmannen i Vest-Agder og Vest-Agder fylkeskommune har protestert mot alternativet som kalles 4B i kommunedelplanen, og de får støtte fra DN som råder MD til å ta innsigelsen til følge. Hvis kommunestyrets planvedtak blir stående, vil det legge grunnlag for å legalisere den uheldige – og tidvis ulovlige – omdisponeringen av lagerbygninger til det som i realiteten er fritidsboliger.

Forsterker ønsket utvikling

– Vi fraråder en slik løsning, fordi den vil kunne forsterke en ønsket utvikling i strandsonen. Dette gjelder ikke bare Flekkerøy, men også andre områder som har tilsvarende utfordringer knyttet til bruksendring til fritidsbolig. Det betyr at vedtaket i Kristiansand kan få konsekvenser langs hele kysten vår, sier seniorrådgiver Odd Kjærem i DN.

Strandsonen er en viktig sone for bruk og vern. Konkurransen om arealene er stor, og det er nødvendig å legge til rette for at aktiviteter som må ligge i strandsonen får en god lokalisering og avgrensning. Lokaliseringen skal ivareta naturmangfoldet, friluftsjøinteresser og landskapsverdier.

Områder under press

– Mange er villige til å betale store summer for fritidseiendommer i nærheten av sjøen. Derfor er presset stort på å omdisponere bygninger i strandsonen til fritidsbruk, sier Kjærem.

Sjøbuene var i utgangspunktet lokale brygger med et bredt spekter av virksomhet rettet mot sjøen, og de er i dag av viktig lokalhistorisk betydning. Dette

elementet går tapt om de endres til fritidsboliger.

– Det er viktig å beholde sjøbuene som tradisjonelle brygger og utgangspunkt for lokalt friluftsliv med båt. I dag er det allerede mangel på båtplasser, og en omlegging til fritidsboliger vil utløse et behov for flere småbåthavner andre steder i kommunen, sier Kjærem.

Fortrenger barn fra badeplasser

Bruksendring til fritidsboliger vil også gi dårligere tilgang til strand og sjø for befolkningen, og særlig fortrenge barn og unge fra bademuligheter. Dette er dokumentert av «unge rådgivere» (skolebarn i 6. – 9. klassetrinn på Flekkerøya) i en undersøkelse. En landskapsanalyse over Flekkerøy viser at de tradisjonelle sjøbuene har en landskapsverdi som er viktig å ta vare på.

DN anbefaler at alternativet som kalles 1B legges til grunn for arbeidet med revisjon av kommunedelplanen. En konsekvens av dette alternativet er at

ulovlig bruk som fritidsbolig må opphøre, og bygningene tilbakeføres i samsvar med godkjent bruk.

Kritiserer omdisponeringer

DN mener det er kritikkverdig at omdisponeringer av bygninger i strandsonen på Flekkerøya i så lang tid har gått sin gang, uten at kommunen eller regionale myndigheter har tatt tak i det. Det er viktig at kommunen nå følger opp aktivt og målrettet, og at regionale myndigheter støtter dette arbeidet.

– Vi må unngå å komme i situasjoner hvor nasjonale interesser ikke blir fulgt opp lokalt, Det er viktig at bygninger i strandsonen brukes i samsvar med lover og regler, sier Kjærem.

Merking og opparbeidelse av en kyststi er et viktig element i kommunedelplanen, uavhengig av hvilket alternativ som legges til grunn for det videre arbeidet. Dette er et viktig og nødvendig tiltak for å sikre allmenn tilgang til sjønære områder.

Hytteliv i endring

Norske hytter blir stadig større og med flere fasiliteter. Hvilke konsekvenser har dette for miljøet og hvorfor er nordmenn så opptatt av hytteliv?

Nordmenn har lange tradisjoner for hytteliv og begrepet 'hytte' har en egen kulturell betydning som vekker spesielle assosiasjoner for de fleste.

Likevel er det lite forskning om emnet. Seniorforsker Bjørn Petter Kaltenborn ved Institutt for Naturforskning er blant de få som bidrar med 'hytteforskning'. – Hyttebegrepet trenger helt klart et nytt innhold, når vi vet at gjennomsnittlig boflate for fritidshus som bygges, er større enn for en gjennomsnittsbolig i Norge (103 kvm. for hytter og 101 kvm for boliger i 2006), sier Kaltenborn.

Farvel til koia

I Norge finnes nå cirka 400.000 hytter, og en stor andel bygges i fjellområdene. Svært mange fritidshus bygges med alle vanlige boligfasiliteter og bekvemmeligheter.

Så å si alle nye hyttefelt anlegges nå med vei, vann og kloakkløsninger. I realiteten blir det nye boligfelt i naturen.

Dagens bruk av fritidshus minner lite om tradisjonene med den enkle koia i skogen eller på fjellet.

- Hyttebrukerne er likevel en mangfoldig gruppe i dag. Noen ønsker det virkelig enkle og naturnære, mens andre helst vil bo i et leilighetsbygg hvor man kan kjøre bilen inn i en underjordisk garasje og ta heisen opp til leiligheten, forteller Kaltenborn.

Positive følelser

De grunnleggende motivene for å ha en fritidsbolig er stort sett stabile over tid. De fleste mener at det sentrale med hyttelivet er naturkontakt, et sted å være sammen med venner og familie i fritiden. Dessuten gir det muligheter for å oppleve fred og ro for å drive friluftsliv.

Men det er også en økende tendens til at folk skaffer seg fritidsboliger som et investeringsobjekt eller for å få inntekter av utleie.

- Likevel er hyttelivet generelt forbundet med positive følelser, og det er tydelig at tilværelsen på hytta kan ha viktige mentalrestaurerende egenskaper, sier Kaltenborn.

Forstyrrer rein og bjørn

Mye av hyttebyggingen foregår i områder som er særlig viktige for villreinen som trekkveier, vinterhabitat eller kalvingsområder. Områder hvor dyrene er spesielt sårbare.

Reinen oppholder seg stort sett flere kilometer unna permanent infrastruktur.

Det betyr at store fjellområder i praksis ikke er tilgjengelig villreinhabitat. Ved fjerning av hytter og løyper ser det ut til at reinen raskt tar i bruk områdene igjen.

Rovdyr som bjørn påvirkes også kraftig. Studier viser at hyttebyer har like forstyrrende effekt på bjørnen som et tettsted på rundt 20.000 mennesker.

- Forskyvningen av eldre hannbjørner og binner til uforstyrrede områder fører til at det spesielt blir yngre hannbjørner som kommer nær folk, sier Kaltenborn.

Hytter i fjellet kan også gi unaturlig stor mattilgang for småvilt som rødrev. Rødreven kan dermed utvide sine leveområder på bekostning av andre arter, som for eksempel fjellreven.

Lav miljøbevissthet

Graden av miljøbevissthet rundt eget hytteliv er ikke spesielt høy. Derimot er holdningene til ny utbygging, det vil si å slippe til andre brukere, jevnt over negative.

- De aller fleste hytteeiere er negative til større fremtidige endringer i hytteområdene, som utbygging av infrastruktur og fortetting. Det er også klare sammenhenger mellom graden av mer grunnleggende miljøorientering hos hytteeiere og deres holdninger til utbygging og utvikling fjellområdene, understreker Kaltenborn.

Folk er opptatt av at utviklingen må være forsvarlig og at kommunene ikke må være for liberale i utbyggingen av nye hytteområder. Det er allmenn aksept for forsiktig videre utbygging, men kraftig motstand mot store endringer i dagens hytteområder.

Kommunene mangler oversikt

Hyttemarkedet er i dag en av de største økonomiske sektorene i utmarks-Norge. I mange kommuner betraktes hyttebygging som en redningsplanke i forhold til sviktende landbruk og fraflytting.

Likevel har flertallet av kommuner i den sørnorske fjellregionen utilstrekkelig kapasitet, kompetanse og oversikt til å holde følge med utviklingen i denne sektoren.

Kun et fåtall av hyttekommunene i den sørnorske fjellregionen greier å ha oversikt over utviklingen. Samarbeid og koordinering på tvers av kommunegrensene eksisterer nesten ikke.

- I dag er det ingen effektive regionale virkemidler eller praksiser for hyttebygging og plan-, areal- og miljøspørsmål. Dette kan skape store forvaltningskonflikter i fremtiden hvis man skal tilbakeføre tapte leveområder for viktige arter som villrein, mener Kaltenborn.

Tverrfaglig forskning

Seniorforsker Bjørn Kaltenborn ved Institutt for Naturforskning (NINA) har ledet det tverrfaglige prosjektet «Conflicts and sustainability around second home development», under Forskningsrådets program Landskap i endring (nå avsluttet). Både samfunnsvitere og naturvitere har deltatt i prosjektet.

Av: Siv Haugan, Norges Forskningsråd

Trær på- og utenfor festetomt

Et stadig tilbakevendende spørsmål til meg som Norges Hytteforbunds jurist, er spørsmålet om hvordan festeren står i forhold til trær som de ønsker fjernet inne på tomten eller i det umiddelbare nabolaget.

Grunneiere på sin side, kan i enkelte tilfeller synes å ha glemt at de har etablert seg som bortfestere av hyttetomter, og dermed utgjør et slags «vertskap» for de hytteeierne som har etablert seg på eiendommen. Dette kommer kanskje særlig til uttrykk nettopp når det gjelder trær som ønskes fjernet. Særlig synes konflikten å oppstå der hvor grunneier også driver et aktivt skogbruk i området der hyttene er etablert.

Vi skal heller ikke legge skjul på at enkelte hytteeiere kan ha en noe overdrevet oppfatning av hva de kan kreve av skogrydding for å få utsikt, luft og sol. Det er dessuten et klart faktum at hytteeiere på dette felt kan være svært forskjellige, og selvfølgelig at de kan ha forskjellige interesser, alt ettersom hvordan hytta er plassert i forhold til de trærne som den ene eller den andre ønsker å få fjernet.

La det først være klart at her må vi skjelle mellom trær som står innenfor festetomtens grenser, og de som står utenfor grensene for festetomten.

«Grunneiere kan i enkelte tilfeller synes å ha glemt at de har etablert seg som bortfestere av hyttetomter, og dermed utgjør et slags «vertskap» for de hytteeierne som har etablert seg på eiendommen»

(Dersom det dreier seg om en punkt-festetomt, skal tomten i denne sammenheng regnes for å være 1 da, hyttens areal iberegnet, og naturlig arrondert etter forholdene på stedet).

For slike trær er det tomtefesteloven (§ 16) som kommer til anvendelse for

spørsmålet om hvordan partene står i forhold til hverandre. Dersom kontrakten ikke sier noe om trærne på tomten, så er disse å anse for festerens eiendom, og festeren kan fritt felle de trærne han selv lyster, og beholde virket. Dette er altså lovens hovedregel, men den er frivillig – partene kan avtale (eller ha avtalt) noe annet, hvilket svært ofte er tilfelle. Isåfall er det denne avtalen som gjelder mellom partene, dog slik at loven også her kommer festeren til unnsetning ved at den sier at fester likevel kan kreve at grunneieren i rimelig utstrekning fjerner trær som er til sjenanse fordi de hindrer utsikt eller på annen måte. Like så kan festeren også kreve at trær som grunneieren ønsker å hugge, skal bli stående for trivselsens skyld.

Når det så gjelder trær som står utenfor festetomtens grenser, så er det ikke tomtefesteloven, men naboloven som kommer til anvendelse (lov om retthøve mellom granner, §§ 2 og 3). Her skal i første omgang grunneiers- og festers – interesse/behov for å få trærne fjernet, veies opp mot hverandre. (§ 2). Jo lenger avstand det er fra der treet står til hytta, og jo mindre treet er, jo vanskeligere vil det være for festeren å nå frem med sitt krav. I denne skjønnsmessige vurderingen, som loven altså legger opp til, vil det selvfølgelig være et viktig moment for grunneieren at han driver aktivt skogbruk (som festeren var klar over da han etablerte seg der), men dette hensynet må veies opp mot det faktum at grunneieren frivillig har valgt å sette ut hyttetomter i det samme området, med de ulemper dette skaper for skogsdriften.

Naboloven tar ikke implisitt direkte hensyn til at en skogeier som driver skogen, i forhold til det problemet vi her drøfter, har større behov for å selv velge når trær skal kunne felles (hogstmodne), men det må likevel være riktig å

bringe dette faktum inn i avveiningen mellom partenes behov og interesser. Det som er viktig å ha klart for seg i denne sammenheng, er at loven åpner for fellingsvurdering av enkelt-trær, og ikke for snauhugst av et tett skogsområde inn mot festerens hyttetomt. I naboloven § 3, har vi en spesialbestemmelse

«Vi skal heller ikke legge skjul på at enkelte hytteeiere kan ha en noe overdrevet oppfatning av hva de kan kreve av skogrydding for å få utsikt, luft og sol»

som går på trær innenfor den såkalte 1/3-delsregelen. Det er her snakk om trær som har en høyde på mer enn 3 ganger avstanden fra trefotens midte til hyttetomten. For slike trær skal også partenes behov og interesse vurderes opp mot hverandre, men her skal hytteeieren prefereres i langt større grad enn når det gjelder trær som står lenger vekk. Det å tro at alle trær som kommer i konflikt med 1/3-del regelen kan kreves fjernet, beror imidlertid på en fullstendig misforståelse. Som man forstår av dette, blir det i slike konflikter om fjerning av trær, alltid spørsmål om en helt konkret vurdering av partenes behov og interesser, og hvilken løsning en domstol vil komme til er alltid svært vanskelig å ha noen klar formening om på forhånd, bortsett altså fra det tilfellet der det gjelder trær på selve festegrunnen, der festekontrakten ikke har noen bestemmelse om eiendomsretten til trærne eller innskrenkninger i fellingsretten.

«Et spørsmål som også svært ofte kommer opp i saker som dette, er spørsmålet om hvem som skal ta kostnadene med å fjerne trærne»

Et spørsmål som også svært ofte kommer opp i saker som dette, er spørsmålet om hvem som skal ta kostnadene med å fjerne trærne. Enkelte grunneiere synes også å være av den oppfatning at de kan kreve betaling for trærne ut fra et eller annet prinsipp, for eksempel verdien av hogstmodent tre (selv om det konkrete treet ikke har nådd slik alder). Her er svarene ikke vanskelige å finne. Dersom festeren (hytteeieren) kan kreve treet fjernet med hjemmel i enten tomtefesteloven eller naboloven, så er det grunneieren som plikter å felle/fjerne

treet, og han vil selvfølgelig ikke ha krav på noen erstatning/kompensasjon.

Det han gjør, er bare å utføre en lov-pålagt plikt som han har fordi han har valgt å feste bort tomter mot betaling. Så enkel er faktisk forklaringen på dette prinsippet.

Vi vet at denne artikkelen ikke vil bidra stort til å løse hver enkelt tomtefesters konkrete konflikt som han har kommet opp i, men vi håper at den vil være egnet til en noe bedre forståelse for det lovverk som gjelder på området.

Gunnar Svendsen

Juristen svarer

NHF's jurist Gunnar Svendsen svarer på henvendelser fra våre medlemmer.

Brøyting

Jeg har kjøpt meg tomt i et helt nytt hytteområde der det til nå er solgt og bebygget bare 4 av i alt 21 klare tomter. Vi flyttet inn i hytta for noen uker siden. I vinter skal veien inn til området brøytes, og nå kommer spørsmålet opp om hvem som skal betale for brøytingen. Veien brukes ikke av «utenforstående».

«Ny hytteeier»

Svar.

Brøyteutgiftene skal etter loven (veiloven § 54) fordeles mellom brukerne av veien på samme måte som for sommervedlikehold. Brukerne skal betale i samme forhold som de gjør seg bruk av veien. Dette betyr at det bare er eierne av tomter som er bebygget, eller under bebyggelse, som plikter å delta i vedlikeholdet. Dette betyr her at utgiftene til brøyting skal fordeles mellom dere 4 som allerede har bygget hytte på tomtene, de som eventuelt starter bygging i løpet av vinteren og utbygger/grunneier, dersom han bruker veien.

Punktbeste

Da jeg i slutten av oktober kom opp til hytta mi, som ligger i enden av egen adkomstvei og fullstendig for seg selv, fikk jeg litt av et sjokk. En liten gressplating som jeg har anordnet foran hytta på min punktfestede tomt, var fullstendig ramponert av hjulspor så vel fra personbiler (4-hjul trekkere) som fra traktor. I den ene enden av plattingen lå det rester av en elg som var slaktet. Jeg tok selvfølgelig kontakt med grunneieren og klaget min sak, men han avviste meg fullstendig, og sa at det var han som hadde gitt elgjegerne adgang til å bruke min «plen» til parkering av bil og slakt av elg. Så lenge jeg bare har punktfestet tomt, har jeg ingen rettigheter der jeg har anordnet plenen, var hans oppfatning.

Hva kan jeg gjøre med dette?

«Ikke elgjeger»

Svar.

Slik du fremstiller dette, lyder det som det rene hærverk. Grunneierens holdning kan ikke aksepteres. Har han tidligere akseptert at du har anlagt en liten gressplen i hyttas umiddelbare nærhet, har han også akseptert at dette er en del av ditt rådighetsområde som punktfester. Jeg finner på denne bakgrunn ingen grunn til å gå nærmere inn på teorien rundt punktfesters rådighet på mer generell basis. Jeg synes du bør foreholde grunneieren dette, og si at en gjentakelse av det som har skjedd vil føre til at du anmelder forholdet til lensmannen som ulovlig bilkjøring og annen aktivitet på din festegrund, og som rent hærverk.

(Jeg er dessverre redd for at dette er en type sak som blir henlagt av et ellers presset politi, men det vil i alle fall være ubehagelig for jegerne å få en anmeldelse mot seg, noe som antakelig vil gjøre dem mer skjerpet for ettertiden.)

Snøscooterkjøring

Vinteren står for døren, og der jeg har hytte, kommer da snøscooterne ut i terrenget. Det dreier seg om såkalt «nyttetraffikk» og dermed scooterførere med spesiell tillatelse. At mye av trafikken faktisk ikke er nyttetraffikk, vet jeg med sikkerhet, men dette lar jeg fare i denne anledning. For de som kjører scooter forbi min hytte, er det mest lettvis å kjøre i en trassé som går cirka 30 meter fra hytta, og som går over min festetomt (oppmålt) i en lengde av snaue 30 meter. Når jeg har stoppet scooterkjørerne og sagt at de ikke har tillatelse til å kjøre over min tomt, så har svaret fra en del vært at de har tillatelse fra min grunneier (og selvfølgelig kommunen) og at de forholder seg til dette.

Er det faktisk slik at det er grunneieren og ikke jeg som fester som skal gi evt. tillatelse til kjøring over min festetomt?

«Ikke snøscooter-hater»

Svar.

NEI, slik er det ikke. Etter tomtefesteloven har du en eiers fysiske rådighet over tomten, og det er overhode ikke tvilsomt at det er du som fester, og ikke grunneieren, som skal «styre snøscootertrafikken» over din festetomt. Dersom du ikke når frem overfor trafikantene, råder jeg deg til å ta kontakt med kommunen som har gitt scooterløyve. Derfra vil man ganske sikkert ta affære, da scooter-kjøringen over din festetomt, slik som her, faktisk er ulovlig motorferdsel i utmark.

Skiløyper

Jeg har tidligere lest det dere har skrevet om betaling for bruk av preparerte skiløyper på fjellet, og forstått at man ikke plikter å delta i slik betaling.

For oss er situasjonen den at vi er blitt gjort oppmerksomme på at det står i selve kjøpekontrakten for vår tomt/hytte fra den gangen den ble omsatt som ny i 2002, at vi som hytteeier plikter å delta i betalingen av løypesettingen i området med ett fast beløp. Denne kjøpekontrakten var imidlertid vi ikke kjent med da vi kjøpte hytta for 3 år siden (vi er eier nr. 3), og plikten står ikke tinglyst i grunnboken.

Hvordan står vi i denne saken?

«Ikke skigåer.»

Svar.

Her er svaret ganske enkelt det at dersom dere var uvitende om plikten til å delta i betalingen av skiløypeprepareringen i området, så plikter dere ikke å delta i betalingen uansett om dere benytter løypene eller ikke.

En neve lykke

En neve blåbær oppi bakken
over Kroktjenns åbborvak.
En neve kildevann ved olla
under furukronas tak.

En neve molter nedpå myra
gir en himmelsk, høstlig smak.
En neve markjordbær langs stien
mens jeg går fra tjenn til tjenn.

En neve lykke til en vandrer
som har skauen som sitt hjem.

Ragnar Otto Eriksen

Norges Hytteforbund i møte med Kommunal- og Regionaldepartementet

Fra møte mellom NHF og Kommunal- og Regionaldepartementet (KRD) den 10. november 2010.

Fra Norges Hytteforbund møte:

Styreleder Liv Aasen Mjelde og styremedlem Halvor Stormoen.

Fra departementet møte:

Statssekretær Hege Solbakken samt Karen Nystad Byrhagen, Seniorrådgiver i Kommunal avd., og Olav Magnus Moen, Rådgiver i Bolig- og Bygningsavd.

Av belyste temaer var blant annet begrepet flerhushjemmet og deltidsbeboere, herunder inntektsfordelingsmodellen fra staten, og deltidsbeboernes plass i lokaldemokratiet i hyttekommunen. Det planlegges en ny Stortingsmelding om Distrikts- og Regionalpolitikken om 2 år, (etter kommunevalget 2011). NHF tilrår at det gjøres en faktaundersøkelse i denne sammenheng, noe representantene fra departementet ga uttrykk for at det kunne være grunn til å vurdere.

NHF fikk sterkt poengtert forskjellen på hytteeierne og turister, noe mange kommuner blander sammen.

Boplikten ble også tatt opp, med fokus fra NHF om at det er mulig at en borett på hytter for deltidsbeboerne er en bedre distriktpolitisk løsning.

NHF pekte også på at trafikkmønsteret rundt byene, på bakgrunn av flerhushjemmet og den nye bruken av hyttene, heller ikke er gjenspeilet i trafikkanalysene i Nasjonal Transportplan. Flerhushjemmet er en betydelig ventil for hvordan de større byene klarer å mestre sin byfortetting med mindre leiligheter, ved at mange reiser ut i helgene, og også har deler av sitt fritidsutstyr på hytta.

Bruk mindre ved med svanemerket ovn

Ved å gå over til å bruke en svanemerket ovn, får du mer varme for mindre ved. Det tjener både miljøet og lommeboka på.

Svanemerkede ovner er effektive varmekilder. De brenner opp veden ordentlig, slipper ut mindre partikler i lufta, og er laget av de mest miljøtilpassete materialene. Veden brenner helt opp. Resultatet er at du får mer varme ut av veden, og du trenger ikke legge i nye kubber så ofte. Mindre aske og utslipp blir det også. Dermed nyter

både miljøet og lommeboka godt av den svanemerkete fyringa.

Det finnes om lag 180 svanemerkete ovner og 8 peisinnsatser til salgs på det norske markedet.

Hyttetinget 2011

Det nærmer seg Hyttetinget 2011 (9. april 2011) og i den forbindelse oppfordrer vi alle velforeningenes ledere å møte på Hyttetinget. Alle medlemmer i NHF er selvsagt også hjertelig velkomne.

Vi ønsker medlemmer en plass i et engasjert og interessant styre.

Føler du at du kan påta deg et verv, så hører vi gjerne ifra deg. Gi beskjed i god tid til kontoret på tlf: 23273760 eller til valgkomiteens leder, Sven Landell, på tlf: 99724933 eller på e- mail: sven@landell.no

Sven Landell

Leder valgkomiteen

**Har du
flyttet?**

**Husk å
melde
ifra til oss
om ny
adresse!**

SAMBATRAPPEN

Den geniale løsning til hytte eller hems, og ellers hvor der er liten plass. Den er smal og bratt, men trinnenes egenartede form gjør den likevel god å gå i.

SAMBATRAPPEN leveres med avrundet for- og bakkant, for ytterligere å forsterke dens «eksotiske» egenart, og kunstneriske arkitektur.

Nå også med et spesielt loftebeslag, slik at trappen kan skyves inntil veggen. Vær rask, og få spesialtilbud.

Snekkerfabrikken as

8760 INDRE KVARØY. TEL: 75 09 10 70 – Telefaks: 75 09 10 26
ETTER KONT.TID: 75 09 11 06/75 09 11 31

Arv og likedeling

Arv er et både vanskelig og ofte følsomt tema innenfor familien. Hytta er dessuten også ofte den delen av familieformuen som er vanskeligst å «fordele» blant livsarvingene.

Mor og far sitter gjerne med hytta til de blir 70 år og vel så det før de tar opp spørsmålet om hvem som skal overta. Da er gjerne livsarvingene blitt 40 år og eldre, og har for lengst stiftet egen familie og etablert seg i egen bolig. Den følelsesmessige tilknytningen til barndoms-hjemmet, som kanskje foreldrene fortsatt bor i, kan være mer eller mindre hvisket ut.

Når det imidlertid gjelder tilknytningen til hytta – familiens faste feriested – er forholdet svært ofte helt annerledes. Her er tilknytningen fortsatt sterk, kanskje ikke bare for barna, men også for barnebarna som også har hytta som det faste tilknytningsstedet i feriene. I tillegg til denne følelsesmessige tilknytning til hytta, kommer også ofte det faktum at hytteeiendommen kan være svært attraktiv i markedet. Foreldrene etablerte seg kanskje på en flott strandtomt og fikk bygget seg en hytte helt i sjøkanten med egen brygge og svaberg å stupe fra. En slik eiendom er nesten umulig å få tak i ute i markedet, og de som tilbys har en pris som for de aller fleste er helt uoverkommelig.

Ja, hva gjør man i et slikt tilfelle?

Her er det både snakk om «mulighetens kunst» relatert til hvilken økonomisk kapasitet den enkelte av arvingene har, og det kommer inn et spørsmål om hvordan foreldrene vil forholde seg til ønsket om at barna skal få likt.

Det ville selvfølgelig være fullstendig galt av oss å oppfordre foreldre i en slik situasjon til å forfordele barna slik at noen får mer enn andre, men det er

«Det ville selvfølgelig være fullstendig galt av oss å oppfordre foreldre til å forfordele barna slik at noen får mer enn andre, men det er likevel viktig å understreke at foreldrene, så lange de begge lever, står helt fritt i så henseende»

likevel viktig å understreke at foreldrene, så lange de begge lever, står helt fritt i så henseende. De kan altså fritt bestemme at hele hytteeiendommen skal gå til ett av barna og at de(n) andre i denne forbindelse ikke skal få noe, det vil si heller ikke kompensasjon på skiftet når dette kommer. Svært mange synes å være uvitende om dette. Likedelingsprinsippet for barn når det gjelder arv er så godt festnet i oss nordmenn at vi tror at dette gjelder også for gaver mens foreldrene lever, men slik er det ikke.

Gitt at foreldrene tross den friheten vi her har redegjort for, likevel ønsker mest mulig lik fordeling, det vil si slik at alle barna, når de begge er borte, skal ha fått tilnærmet like mye. Dersom dette er målet, er det svært viktig at foreldrene tar tak i dette mens de fortsatt er det man kaller «spreke og rørlige» og helst slik at forberedelsen skjer ved at alle aktører, både foreldre og barn, deltar samlet i drøftingene. Slike drøftinger bør starte opp med at foreldrene markerer sin rett til å bestemme «eneveldig», og at barna oppfordres til å forsøke å komme til enighet seg imellom.

Det vil, for å få kabalen til å gå opp, ofte bli snakk om at noe deles ut mens foreldrene enda lever. Dersom foreldrene mener at slike livsgaver skal tas med i beregningen, er det viktig at dette markeres klart og formelt riktig. Man må huske at en gave fra foreldrene i live ikke automatisk blir å oppfatte som forskudd på arv. Dette er et vilkår som stilles ved gaven, og må komme klart frem enten ved at gavemottakeren uttrykkelig bekrefter dette skriftlig, for eksempel ved medundertegning på et gavebrev, eller ved at foreldrene samtidig med at gaven gis, skriver et ugenkallelig testamente der det står at gaven som er utdelt er å anse som forskudd på arv, slik at de øvrige arvinger skal ha tilsvarende verdier på skiftet for resten deles. Det er svært viktig å gjøre dette riktig – i tråd med det man faktisk mener.

Man kan selvfølgelig, i tillegg til disse mer generelle betraktningene, tenke seg forskjellige modeller for hvordan forde-

«Man må huske at en gave fra foreldrene i live ikke automatisk blir å oppfatte som forskudd på arv. Dette er et vilkår som stilles ved gaven, og må komme klart frem enten ved at gavemottakeren uttrykkelig bekrefter dette skriftlig eller ved at foreldrene skriver et ugenkallelig testamente der det står at gaven som er utdelt er å anse som forskudd på arv»

lingen skal skje for å oppnå mest mulig likedeling, herunder hvordan verdier som overføres på forskjellige tidspunkter skal reguleres mot hverandre med hensyn til pengeverdien og /eller andre verdiparametre. Dette blir imidlertid mer komplisert og for omfattende til å ta med i denne omgang.

Et siste råd til de som leser denne artikkelen, og som føler at her er det noe som berører nettopp deg: søk profesjonell bistand på et tidlig stadium i prosessen. Her passer ordtaket føre var... svært godt.

Gunnar Svendsen

Referat fra prinsippdebatt i Norges Hytteforbund

Tid: Søndag 27. August 2010

Sted: Galtö, Tanum kommune, Sverige

Deltakere:

Styreleder Liv Aasen Mjelde (LAM)
Styremedlemmer: Tore Rasch (TR),
Per Pedersen (PP),
Halvor Stormoen (HS)
Varamedlemmer: Oddveig Graffer Klinkenberg (OGK),
Trygve Jarholt (TJ)

Oversikt over emner og vedtak:

1. Hytteeiere – en melkeku

Klarer kommunene å se hytteeierne som en ressurs som bringer gode inntekter og muligheter til bygdene? Har man glemt at hytteeiere selv har betalt for veier, vann og kloakknett, når man stadig pålegger nye og urimelige kostnader? Klarer kommunene å se at på sikt kan slik behandling ødelegge lojaliteten til kommunen?

Det pekes spesielt på innføringen av eiendomsskatt, som er et problem for mange hytteeiere. Noen steder betaler hytteeiere langt høyere avgift enn de fastboende, til tross for at de ikke får lov til å bo på hytta engang.

Mer bruk av hyttene når folk bor tettere på hjemstedet har ført til at begrepet flerhushjemmet er tatt opp av forskere. Hjemme er mer enn ett sted, hytta inngår mer og mer i det utvidede «hjemme»-begrepet. Vel 50 % av befolkningen i Oslo og Akershus har tilgang på hytte som de enten eier eller føler seg hjemme på, i en radius av cirka 3 timer fra hjemmet.

Økt bruk av hytter medfører økte kostnader for hyttekommune. Når man er på hytta har man samme krav på tjenester som hjemkommunen. Det kan være krav til hjemmehjelp, leger etc. De tjenestene er allerede betalt for i hjemkommunen, men hyttekommunen kan ikke få dette kompensert.

Norges Hytterforbund stiller spørsmål om målsteget ved dagens overføringsmodell som ikke hensyntar hyttekommuner. Hyttekommunene tvinges derfor til å

finansiere f.eks. gjennom andre skatter og avgifter for å dekke tillegskostnader.

Vedtak: Kommunene må se hytteeiere som en ressurs, og ikke pålegge dem urimelige avgifter. Det er et demokratisk problem at kommuner fatter vedtak som i stor grad berører hytteeierne som verken har forslags- eller stemmerett i hyttekommunen. Inntektsoverførings-systemet til hyttekommunene bør også drøftes med aktuelle myndigheter. Norges Hytteforbund mener at overføringsmodellen må endres og bringes i takt med samfunnets utvikling og den økende bruken av hytter.

2. Boplikt

Dersom en helårsbolig med boplikt overtas av noen i nærmeste familie, har de lov til å bruke denne som fritidsbolig. Nå vil politikerne tette igjen denne muligheten til å skaffe seg hytter i bopliktkommuner. Nylig vedtok Stortinget å endre bopliktbestemmelsene. Nå skal kommunene selv få bestemme om arvinger skal få fritak fra boplikten eller ikke når de overtar familieeiendommen.

Hyttestyret viser til utredning i Bohuslän i Sverige. Sverige praktiserer ikke boplikt.

Vedtak: Mange overdrar til arvtagere fordi de ønsker at eiendommer skal bli i slekta. Boplikt er en avleggs ordning, og bør avskaffes.

3. Strandsoneforvaltningen og allmansretten.

Det legges opp til stadig skjerpede nasjonale føringer vedrørende strandsoneforvaltningen. Man ønsker sikring av friområder med fokus på å sikre allmennhetens tilgjengelighet til sjøen.

Men hva med hensynet til miljøet, eiere og andre brukere? Allemannsretten gir generelle goder til alle, med basis i relativt kortvarig opphold på et sted. Men for hytteeiere, som kan være nær nabo til et slikt attraktivt sted for kortvarig opphold, oppleves stadig nye brukere som en kontinuerlig belastning.

Vedtak: Allemannsretten gir stor frihet. Man må følge lover og regler som er vedtatt, og eiendomsretten må respekteres.

4. Stort behov for båtplasser

De som har hytte ned mot sjøen, har gjerne tilgang til båtplasser. Men hva med de som ligger litt lenger bak? Mange steder er båtplasser blitt et knapphetsgode. Dersom dette fortsetter, vil prisene også øke.

Vedtak: Felles bryggeanlegg bør inn i kommuneplaner. Det bør tas et krafttak i sjøfartsnasjonen Norge for at det skal bli tilgang på flere båtplasser. Dette gjelder også parkeringsplasser, flytebrygger m.m.

5. Fortetting av hyttefelt

Det fins mange eksempler på «hyttebyer» rundt om i landet, og antallet øker. Bakgrunnen er at mange hytteeiere vil ha infrastruktur på hytta, og da må man være mange for å få prisene ned til et akseptabelt nivå. Man unngår dessuten for stor spredning av hytter i relativt uberørte områder. Tette hyttefelt er relativt uproblematisk i nye områder, men hva med eksisterende hytteområder, der hytteeiere får en fortetting «tredd nedover hodet»? Det er mer problematisk.

Vedtak: Dersom det skal fortettes i eksisterende hytteområder, må det ha støtte i lokale hytteforeninger. Kommunene må dessuten være opptatt av terrenget ved fortetting. Mange steder er terrenget rasert, topografi og vegetasjon er ødelagt.

6. Hyttestil (detaljregulering)

Skal man detaljregulere hvordan folk vil ha det på hytta (smårutede vinduer osv.)?

Vedtak: Det er fjernvirkningen som er viktigst. Der tomtene er små og ligger tett, må man være opptatt av ikke å ødelegge for hverandre.

7. Gjengroing

Landskapet i norske bygder forandrer seg raskt når gårdsbruk legges ned. Åpne enger og turtraseer gror igjen med kratt og trær.

Ønsker vi å ta vare på kulturlandskapet? Skal nedlagte, gamle gårder stå og forfalle? Ved å fjerne boplikten mener Hyttestyret at kulturlandskapet i større grad kan opprettholdes.

Vedtak: NHF oppfatter gamle hus og hytter som en del av det naturlige, de må oppgraderes og vedlikeholdes ved aktiv bruk, eventuelt som fritidseiendom.

8. Organisert kriminalitet (innbruddsbølge på hytter)

Mange hytteeiere rammes av innbrudd hvert år. Det er umulig å sikre seg helt mot innbrudd, men det viktigste tiltaket vil være sikring av vei, her har grunneiere og hytteeiere et felles ansvar. Bom som kan åpnes ved hjelp av kredittkort, er en god løsning, men her må man sikre at brannvesen og ambulanse likevel har tilgang.

Kanskje må vi innse at den gamle norske modellen med åpen postkasse må bort?

Hva med at NHF utarbeider sjekklister for hvordan man kan redusere muligheten for innbrudd i hytta?

Kan NHF få til rabattavtaler med leverandører av sikkerhetsløsninger?

Vedtak: Man kan ikke gardere seg mot uønskede gjester på hytta, men sikring

av vei og atkomst, er det viktigste tiltaket.

9. Brannvern

Hvert år rykker brannvesenet ut til 120 hyttebranner, og verdier for 200 millioner kroner går opp i røyk. Skorstein og ildsted er ofte en årsak. Kommuner som etablerer feierordning ved vedtak, lager feie- og tilsynsløsninger som ikke oppleves som effektive.

Hvordan kan man redusere disse tallene?

Vedtak: NHF anbefaler el-tilsyn jevnlig, og oppfordrer velforeninger til å gå sammen om innkjøp av løsninger i fellesskap. Dagens feierordning med bruk av tilsyn når kommunene har etablert feierordning ved vedtak, må få en mer fleksibel og effektiv form og kostnad, tilpasset hytteeierens bruk.

10. Strømpriser

Hytter blir brukt mer og mer blant nordmenn.

De nye hyttene er mer energieffektive enn eldre hytter. Litt over 1 % av strømforbruk går til hytter. Når hyttefolket er på hytta settes strømforbruket naturlig ned i hjemmet og netto er strømkning som en konsekvens av strøm er lavere.

For at hyttefolket skal ha en fritid med stor nytte og glede, er det en forutsetning at strøm er tilgjengelig så lenge dette er regulert og planlagt av kommuner og strømleverandører.

I dagens prismodell er en stor andel fastledd for hytter. Det gir ikke incentiver til å redusere forbruket på fritidsboligere. Hytteforbundet mener at fastdelen bør ned og den variable delen opp for å bygge incentiver for å redusere strømforbruket.

Vedtak: Hytteforbundet mener at strømmettet skal være tilgjengelig for hyttebeboere og strømprismodellen endres for hyttefolket. Slik at det er incentiver for å redusere forbruket på hyttene.

11. Vindkraftverk

Utbygging av vindkraftverk har stor «symbolverdi» i dagens energidebatt, men koster det mer enn det smaker? Vindkraftverk er dyre å vedlikeholde, ser

ikke pene ut, har kort levetid og kan tenkes å påvirke fuglelivet. Muligens kan også støy være et problem.

Vedtak: Vindkraftverk vil utvilsomt bli bygget fremover, og det vil påvirke hyttefolket. Hyttedeforeninger bør være naturlige og viktige høringsinstanser ved etablering av vindkraftverk.

12. Hytteeierens plass i lokaldemokratiet.

Bakgrunn: I mange kommuner, f.eks. Trysil, er hytteeierne i flertall i kommunen i forhold antall beboere i kommunene. Mange av tjenestene som leveres av kommunen går til hytteeierne, men hytteeierne har ikke mulighet i den politiske prosessen å påvirke politikerne direkte eller indirekte, i mangel av stemmerett, og med opphold langt unna i det daglige.

I Sverige diskuteres det en demokratisk modell hvor man fordeler stemmerettene mellom kommuner der folket bor. F.eks. 80 % av stemmen går til hjemkommunen og 20 % går til deltidsbeboer (eksempelvis der hytta er).

Vedtak: Styret mener at hytteforeningene må organisere seg som en enhet i en kommune, for å forhandle på vegne av hytteeierne – gjennom en felles overbygning, Norges Hytteforbund vil søke å støtte vellene for etableringen av en løsning og mandat til en slik organisering av en felles overbygning av vellene, med felles representasjon utad. Norges Hytteforbund mener at demokratimodellen bør utredes slik at hytteeierne får en sterkere politisk påvirkning i de enkelte kommuner.

Ingen er bedre

Ingen er bedre enn de som dør
og de som slutter å streve...
Hvorfor kunne vi ikke ha takket dem før,
så det blei litt bedre å leve?

Hvorfor gav vi dem ikke en blomsterbukett
mens de var her og kjente angen?
Hvorfor venta vi helt til det var for seint
med å istemme hyldningssangen.

Hvorfor gir vi dem alltid de vakreste ord
når de verken kan se eller høre?
Hvorfor deltar vi sjelden i jubelkor
for de som har her å gjøre.

Si oftere takk, jeg er glad for å ha deg
som venn, som nabo som kjære.
Vær raus med ros og muntre smil.
da blir det litt bedre å være.

Ragnar Otto Eriksen

Hardanger Bestikk
- den ideelle gave

*Villmark serien fra Hardanger Bestikk
som gir det lille ekstra når
vilt står på menyen!*

Nore og Uvdal kommune og festeavgiftene

Når det gjelder Nore og Uvdal kommune, så synes det som denne kommunen nekter å lære av de feilene de til stadighet gjør som grunneier for festerne av fritidseiendommer i kommunen. Denne kommunen viser i denne sammenheng ingen respekt verken for lov eller rettspraksis, hvilket vi ved tidligere anledninger gjentagende ganger har påtalt.

Nå har Nore og Uvdal «gått i grop» igjen:

Den 25. februar 2008 fattet kommunestyret i Nore og Uvdal følgende vedtak:

«Festeavgiftene for fritidstomter på kommuneskogens grunn settes til kr. 7.000,- for 2007 og er veiledende. Festeavgiften justeres årlig med konsumprisindeksen. Nore og Uvdal kommune som grunneier krever justering av festeavgiftene med hjemmel i avtalelovens § 36.»

Kommunestyret uttalte i denne forbindelse blant annet følgende:

«Avtalelovens § 36 gir anledning til å sette til side eller endre avtaler som virker urimelig eller er i strid med god forretningsskikk. Vi kan utvilsomt hevde at det er et misforhold mellom ytelse og motytelse hvor vederlaget på grunn av tidsforløpet er blitt urimelig lavt.»

Vi i Norges Hytteforbund tillot oss den gang å si at ikke et eneste punkt i Uvdal kommunes begrunnelse for det vedtak de hadde fattet, holdt mål juridisk, og at vedtaket derfor var *veldig galt*.

Nå har Kongsberg tingrett uttalt seg om samme spørsmål i en sak som gjaldt kommunens krav om en gigantisk økning i festeavgiften for en hytteeier som hadde boret etter vann og lagt ned gråvannsanlegg og tett tank for svartvann på tomten. Kommunen hadde i denne forbindelse krevd en økning i festeavgiften på 278 prosent. Nå var for så vidt kommunestyrevedtaket ikke noe eget tema i saken, men dommeren, som

på alle måter har skrevet en meget fyldig og god dom, har likevel latt seg friste til å si noen ord, nettopp om dette.

I dommen heter det for det første at: *«Kommunestyret kan fritt fastsette veiledende satser for fremtidige avtaler, men partenes forpliktelser i henhold til allerede inngåtte avtaler springer ut av avtalene og bruksretten, ikke hva kommunestyret måtte finne rimelig.*

.....
«Lovgiver har under arbeidet med den nye tomtefesteloven hele tiden vært kjent med avtaleloven § 36 og Høyesteretts praksis, og i den grad lovgiver har funnet det rimelig å åpne for annen regulering enn etter pengeverdien, så fremgår dette nå av loven. Det må derfor antas å ha lite for seg å argumentere med avtaleloven § 36 for å kreve en høyere regulering av festeavgiften enn det som følger av endring i pengeverdien, i ordinære festeforhold.»

Ja, dette er i sannhet klare ord for innsatsen. Det må være tillatt å konkludere med at her har Nore og Uvdal kommune fått det glatte lag av tingretten, og når det gjelder kommunens forhold til tomtefesteloven, tilføyer vi – på ny.

Det hører med til historien at kommunen selvfølgelig tapte i selve hovedspørsmålet, det vil si kravet om å kunne øke festeavgiften på grunn av tomtefesterens installasjoner på tomten, og at kommunen igjen må betale motpartens

saksomkostninger, foruten utgifter til egen advokat.

I et intervju i Laagendalsposten den 28. september i år, sier kommunens ordfører, Kirsten Gjestmoen Hovda, at «rettssakene har vært viktige» da det hele handler om penger. Hun mener da forhåpentligvis penger i form av inntekter til kommunen. Resultatet har imidlertid blitt svært store utgifter for kommunen i form av både egne og idømte saksomkostninger. Kommunens ordfører sier videre at sakene har vært viktige for «å avklare det rettslige» på bakgrunn av at hun mener at festeavgiftene er «urimelig lave». Her ligger altså begrunnelsen for at vi innledningsvis i denne artikkelen hevder at Nore og Uvdal kommune ikke viser noen respekt for den etablerte rettstilstanden. De spørsmålene som Uvdal kommune har overlatt til domstolen å avgjøre, er nemlig enten avgjort i lovs form eller i rettspraksis. Det er derfor respektløst, i alle fall overfor bygdas skattebetalere som må betale alle saksomkostningene over skatteseddelen, å overlate slike allerede avgjorte spørsmål til domstolen.

Det hjelper ikke at ordføreren i intervjuet avslutter med å si at Nore og Uvdal jobber for å fremstå som en god vertskommune, men at de må leve med at noen er misfornøyd.

Nore og Uvdal er IKKE en god vertskommune i sin rolle som grunneier og bortfester.

Gunnar Svendsen

HYTTE.no

Alt om hytte

Viktig avgjørelse av Sivilombudsmannen

Sivilombudsmannen har sagt ja til at en velforening har rettslig klageinteresse i en sak der velforeningen har påklaget kommunens bompengavgjørelse.

«At denne saken vil skape presedens for hytteeierforeningenes stilling overfor hyttekommunene i lignende saker, anses lite tvilsomt»

Det var Midtre Syndin hytteeierforening, som organiserer i overkant av 100 hytteeiere i Midtre Syndin i Vestre Slidre kommune, som vant frem i en klagesak til Sivilombudsmannen. Saken gjaldt et bompengvedtak som Vestre Slidre hadde vedtatt i medhold av veiloven § 56, som sier at kommunen må samtykke i at det kreves bompenger, og at det også er kommunen som skal fastsette størrelsen på bompengene.

Etter forslag fra et veglag bestående av en rekke grunneiere, besluttet Vestre Slidre kommune å øke bompengene for kjøring på en vei som også er adkomstvei for hytteeierne i området. Hytteeiernes velforening, Midtre Syndin hytteeierforening, påklaget kommunens vedtak, men kommunen avviste klagen med den begrunnelse at en velforening i en slik sak ikke har rettslig klageinteresse.

Kommunen mente at en slik sak om kommunens samtykke til innkreving av bompenger for ferdsel på privat vei, lå utenfor foreningens formål og naturlige virkeområde. Heller ikke den enkelte hytteeier hadde etter kommunens oppfatning rettslig klageinteresse. Bompengutgiftene var en svært liten del av kostnadene for å ha/eie en hytte, og hytteeierens interesse ville være best mulig vei-standard heller enn lav bomavgift.

Velforeningen på sin side fremholdt at det var direkte feil at kommunens samtykke ikke hadde negativ effekt for hytteeierne. Foreningens formål var nettopp å verne om medlemmenes rettigheter og interesser.

Midtre Syndin hytteeierforening brakte kommunens avgjørelse om å avvise klagen inn for Sivilombudsmannen som blant annet uttalte: «Ettersom hytteeierforeningens formål er å ivareta medlemmenes interesser som hytteeiere, er vedtaket om å samtykke i bompenger på Stølsveien, klart innenfor foreningens formål.

Hytteeierforeningen er også representativ for hytteeierens interesser i saken. Foreningen er den eneste eksisterende sammenslutning av berørte hytteeiere, og den organiserer godt over halvparten av de berørte hytteeierne.

Midtre Syndin hytteeierforening må etter dette anses å ha rettslig klageinteresse i saken, og kommunen må behandle foreningens klage. Jeg ber om at Vestre Slidre kommune holder meg orientert om den videre saksgangen, og om utfallet av klagebehandlingen.»

Ja dette var jo klare ord for pengene, og at saken vil skape presedens for hytteeierforeningenes stilling overfor hyttekommunene i lignende saker, anses lite tvilsomt.

«Norges Hytteforbund har tilskrevet Vestre Slidre kommune og bedt om å bli holdt orientert om utfallet av klagesaken»

Norges Hytteforbund har tilskrevet Vestre Slidre kommune og, på samme måte som sivilombudsmannen, bedt om å bli holdt orientert om utfallet av klagesaken. Vi vil komme tilbake til dette med en ny artikkel når kommunen har fattet vedtak i klagesaken.

Gunnar Svendsen

Minner å varme seg på

Det nærmer seg jul. Snøen laver ned utenfor stuevinduet mitt, og jeg kjenner lengselen etter å være der jeg har det aller best. På hytta mi.

Det er bare 12 mil fra hjemmet mitt til hytta, likevel er det som i en annen verden. Jeg bor midt i et stort byggefelt, riktignok på bygda, men likevel omgitt av hus og folk. Alltid liv i gata. På hytta mi er det 550 meter til nærmeste nabo, det går ingen turløype eller skiløype forbi. Jeg kan være meg selv 100 prosent – gå naken til alle døgnets tider om det er det jeg vil. Med andre ord; akkurat slik jeg vil ha det!

Jeg ser for meg den lille tømmerbygningen oppe i fjellsiden. Der ligger den ensom og alene – mitt lille paradisi. I år, som alle andre år, skal familien feire julen på hytta. Tradisjonen er at jeg drar opp cirka en uke før jul og gjør klart til innrykk av glade juleferiegjester. Jeg har

alltid satt stor pris på dette; å ha noen dager for meg selv der oppe før de andre kom. Disse dagene har jeg brukt til å finne roen, gå lange turer, kjenne gleden over livet og over den høytiden som nærmer seg.

Noe er annerledes i år, jeg kvier meg for å ta fatt på turen opp til hytta, kjenner at det ikke vil bli som før.

Min firbeinte venn er ikke lenger ved min side, han som fulgte meg i nesten 17 år. Det nærmer seg 2 måneder siden han trakk sitt siste sukk. Jeg hører lydene hans daglig, savner han fortsatt. Jeg vet godt at savnet vil forsterkes når jeg kommer til hytta. Dette stedet var jo også hans paradisi. Der løp han fritt, der delte vi mange gode øyeblikk, min kompis og jeg. Det var han som fulgte meg og ga meg stille trøst, første gang jeg kom dit etter at kona var borte.

Stille sommermorgen på hyttetrammen. Suset fra skogen, elvas stille sildring, min kjære hunds tilfredse sukk. Meg og han og kaffikopp.

Vinternatt under stjernehimmel, kald og klar. Lodden hundehake som varmet mitt kne, brune øyne som søkte mine. Så mange gode stunder, så mange fine minner.

Det blir ikke lett å komme opp dit uten en spretende og ivrig bajas bak i bilen. Men akkurat nå kjenner jeg stabukken i meg reise seg; jeg skal ikke gi etter for tristesse og selvmedlidenhet!

Hytta venter – med alt den har å by på, og det er ikke lite. De gode minnene skal jeg varme meg på.

God jul gamle venn – og takk for alt!

Ivrig og trofast leser av Hytte & Fritid

Barnefamilie lever ut drømmene sine: Bor et år i villmarka

Kunne du tenkt deg å trekke deg unna hverdagslivets stress og jag for et år? Å flytte ut i naturen og leve på primitivt vis? Nyte livet i langsomme, dype åndedrag? Mange av oss har nok vært innom tanken om å leve slik for en periode, men en familie fra Hedalen gjorde realitet ut av drømmene!

Tekst: Tove Helen Selbæk

Da Tor Ola Skogstad fikk spørsmål om hva han ønsket seg til 50-årsdagen sin, tullet han med at et år i Vassfaret med familien, hadde vært den største drømmen han kunne fått oppfylt. Resten av familien må ha skjønt at det lå litt alvor mellom linjene, for tre driftige damer sørget for at far i huset fikk nettopp det han ønsket seg!

Rovdyr som nabo

Familien, som består av mor Catharina, far Tor Ola, Julie på ni og Thea på ti, har altså tatt et friår fra både skole og arbeid for å bo et år inne i Vassfaret. I midten av august dro de til skogs, og de lever akkurat nå i en koi ved «Suluvatnet». Her skal familien bo over vinteren, sammen med fire katter, som de hadde

med seg. Undertegnede har vært i kontakt med Tor Ola Skogstad, og han melder at de trives godt og har det veldig bra! – Det er tre faktorer som er viktige for oss for å kunne tilbringe dette året ute i det fri; helse, trivsel og økonomi. Foreløpig er alt som det skal, og det lover godt for tiden fremover, uttaler familiefaren. Han forteller også at fami-

lien har hatt veldig mye besøk, spesielt i helgene. Blant annet har skoleklassene til begge barna vært på besøk, og det var selvfølgelig stas. – Men det spørs jo hvor mye besøk vi får utover vinteren, da blir det jo litt verre å komme inn hit, sier Skogstad.

Til våren flytter familien ut av koia og bor i lavvo over sommeren. Vassfarets største naturreservat, «Bringene», som består av store urskogsområder, er familiens nærmeste nabo. Dessuten er de nær nabo til bjørn, gaupe, jerv, elg og rev. Her inne ligger også flere av de gamle boplassene fra tidene det var faste boplasser her.

Mat fra naturen

Det fins ikke strøm, telefonforbindelse, eller åpen bilvei inn til området. En gang i måneden går de til butikken via bilveier eller over fjellet og ut til bygda på tustier. Dette er en tur på cirka 30 km, her må de ta en overnatting på hver av veiene. Fremkomstmidler vil være truger, ski og sykler. De har et budsjett på 1000 kroner per måned til kjøp av mat og drikke. Det de trenger utover dette må de skaffe til veie selv fra naturen. Dette blir via fiske, bær og sopp, samt annen småfangst. Da skulle man tro det hjelper at Tor Ola har vokst opp i området og er meget godt kjent i Vassfaret.

Vilt og vakkert

Vassfaret har store områder med vill og vakker natur, hvor det er et rikholdig

Kanskje får familien Skogstad nærkontakt med bjørnen når den kommer opp av hiet til våren?

dyreliv. Familien skriver nå dagbøker, filmer og tar mange fine bilder.

Vassfaret er kjent som bjørnens rike, og familien har meldt at de har sett bjørnespor. De har også kommet over to bjørnehier som var gravd ut i gamle maurtuer. Kanskje får de nærkontakt når bjørnen kommer ut av hiet til våren? Det vil for øvrig ikke være første gang det skjer i så fall; for noen år siden overnattet de i telt, og dagen etter var det ferske bjørnespor rundt teltet!

Tor-Ola Skogstad forteller at i sommer hørte de bjørnen brøle i skogen en

sen sommerkveld. – Det var helt spesielt å være ute en sen sommerkveld og høre bjørnen brøle ikke langt unna, forteller han. Det skal ikke mye fantasi til for å forestille seg det!

Til vanlig er familien Skogstad bosatt i Hedalen (Sør-Aurdal kommune i Oppland). Både foreldrene og de to døtrene er vant til å være ute, de elsker friluftslivet alle sammen. Familien driver «Vassfaret Villmarksturer» og tilbyr turer med overnatting i Vassfaret.

Hyttetinget 2011

Sted: Thon Hotel Arena
Adresse: Nergata 1, 2004 Lillestrøm

Lørdag 9. april 2011
Kl. 15.00 settes det 37. Hytteting
i henhold til vedtektene.

Hotellet ligger vegg-i-vegg med Norges Varemesse,
hvor Hyttelivsmessen pågår samtidig.

Sakspapirene sendes direkte til de som er påmeldt.
Andre som ønsker sakspapirene må henvende seg til sekretariatet.

Påmelding til sekretariatet gjøres enten på
e-post til norges@hytteforbund.no.
telefon 23 27 37 60 eller faks 23 27 37 61

Benytt denne anledningen til å være der det skjer
og ta del i NHFs fremtid.

VI ØNSKER VÅRE MEDLEMMER VEL MØTT!

Samler turløype-Norge i én stil

Innovativ Fjellturisme har utviklet en mal for merking og gradering av turløyper. Med støtte fra Innovasjon Norge, skal de nå bidra til at malen blir tatt i bruk i hele Norge.

«Nasjonal standard for merking og gradering av turløyper» er det offisielle navnet på et 2-årig prosjekt som har satt seg som mål at minst 15 av de største vandredestinasjonene i Norge innen utgangen av 2012, skal ha tatt i bruk, eller vedtatt tatt i bruk, Innovativ Fjellturisme-malen.

Til grunn for prosjektet, ligger en skiltmal, som angir form og innhold på startskilt og retningsvisere og et graderingssystem som bygger på de fire graderingene som brukes om vinteren: Grønn, blå, rød og svart løype.

Det skal i første rekke jobbes med vandre-produktet, men også løyper knyttet til sykling og langrenn. I tillegg utvikles det ulike symboler til bruk for andre turistprodukter hvor det er nødvendig og naturlig å bruke opplysnings-skilt.

Prosjektet på i alt 1,2 millioner kroner, er støttet med 50 prosent av Innovasjon Norge. I prosjektperioden, som starter 1. januar 2011, skal det både misjoneres og praktiseres. – Den malen vi har utviklet, betraktes som både god og hensiktsmessig av de som har tatt den i bruk. Poenget med dette prosjektet, er å spre kunnskapen om malen ut til alle landets fylker og destinasjoner, og

samtidig bidra til at så mange som mulig av dem faktisk tar den i bruk. Da vil vi kunne tilby turister og lokalbefolkning et skiltings- og graderingssystem som er gjenkjennelig, og som gir den informasjonen turistene er kjent med fra andre land, sier daglig leder Kjell-Gunnar Dahle i Innovativ Fjellturisme AS. Han peker på fire viktige grunner til å satse på merking og gradering:

- Tilrettelegge for gode naturopplevelser for alle
- Hjelp brukerne til å velge hensiktsmessige turer ut ifra egne forutsetninger (viktig for gleden ved turen!
- Tilrettelegge for styrt ferdsel i nærområdene til destinasjonene (vern, miljø, lokale hensyn)
- Godt planleggingsverktøy for å sikre et nettverk av varierte stier som ledd i å styrke attraktiviteten til en destinasjon eller et naturområde.

I prosjektet samarbeider Innovativ Fjellturisme med bl.a. Innovasjon Norge, Nordnorsk Reiseliv, FjellNorge, NCE Tourism Fjord Norway og Den Norske Turistforening. Assisterende generalsekretær Anne Mari Aamelfot Hjelle representerer DNT i en referansegruppe som er satt sammen for prosjektet.

Jeg har vervet personen(e) på
slippens bakside.

Medlemsnummer: .....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

NORGES
HYTTEFORBUND

Frimerke

Norges Hytteforbund
Svarsending 2225
0091 Oslo

Hytte til leie/salg

Unik hytte ved havet – Smøgen i Sverige til leie/salg.
Stor og moderne hytte på 120 m2 med 4 soverom (12 sengeplasser).
Badstue. Stor terrasse. Panoramautsikt. Egen brygge.

Kontakt:

Siv Henningstad, tel. 478 39 27 74.

Web: www.balanse.com/vestablikk.html.

Medlemsfordeler:

Som medlem får du kostnadsfritt:

- Festekontrakt
- Leiekontrakt
- Kjøpekontrakt
- Vedtektsforslag for hytteveiv
- Råd v/start/drift av hytteveiv
- Vedtektsforslag for veistyre
- Råd v/kjøp/feste av tomt
- Info om tomtfesteloven
- Mal for krav om innløsning av festetomt

Du kan også få råd og tips av vår juridiske konsulent i forbindelse med utfylling av kontraktene.

Ta kontakt på telefon 23 27 37 60.

Suksess

Økoviften Ecofan

- sprer varmen fra vedovn bedre i rommet
- 40% mindre vedforbruk
- stille
- trenger ikke strøm - drives kun av varmen fra ovnen -perfekt på hytta!
- tre størrelser
- messing eller nikkel
- lekker utførelse

gohelse

www.gohelse.no
Tlf. 7899 0099
Faks 7899 0098
eiler@gohelse.no

VERV OG VINNI!

Person 1

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Telefon: .....

e-mail: .....

Du mottar en flaskeåpner
til en verdi av kr 184,-

Person 2

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Telefon: .....

e-mail: .....

Du mottar en gavepakning
med 2 stk. likørbeiger.
Verdi: kr 250,-

Vervepremiene er levert av:

Styret i Norges Hytteforbund:

Etter valg på Hyttetinget 2009, er styresammensetningen som følger:

STYRELEDER:

Liv Aasen Mjelde ble første gang valgt til styreleder i 2003. Mjelde er den første kvinnelige lederen i NHF. Hun bor i Trondheim og har hytte både på Røros og Hitra. Mjelde ivrer for å ivareta hyttefolkets interesser og mener det er viktig å delta i debatten om folks fritid.

NESTLEDER/ØK.ANSV.:

Tore Rasch er bosatt i Oslo og en aktiv pensjonist. Han har hytte på Hardangervidda, vest for Dagali, og er formann i hyttevellet. Som yrkesaktiv jobbet han i OBOS, med ansvar for kurs for borettslagsstyrer. – For meg er et godt hytteliv assosiert med min hytte, som ikke har innlagt strøm, vann eller vei – og er relativt «ensomt» beliggende, forteller Rasch, som også er æresmedlem i NHF.

STYREMEDLEMMER:

Per S. Pedersen er bosatt på Sofiemyr utenfor Oslo. Pedersen har hytte ved Skramstadseter i Østerdalen, og på Ildjernet i indre Oslofjord.

Halvor Stormoen bor i Gjerdrum utenfor Oslo. Han driver konsulentfirmaet Hastor AS og er daglig leder for Ingeniørenes Hus AS. Han er sivilingeniør med lang ledererfaring. Stormoen har landssted på Galtø, en liten øy like sør for Strømstad, samt hytte i Trysil, hvor han er leder for Trysilfjell Hytteeierforening.

VARAMEDLEMMER:

Oddveig Graffer Klinkenberg er pensjonist og varamedlem til styret. Hun har hytte ved Stavern.

Trygve Jarholt er utdannet ingeniør og jobber med bredbåndsutvikling i Opera Software. Han bor på Rykkinn i Bærum kommune og har hytte i Sigdal.

Her får du medlemsrabatter:

Hos følgende leverandører får du rabatter ved å vise frem ditt NHF-medlemskort, evt. kvittering for betalt medlemskap for gjeldende år.

DIVERSE PRODUKTER:

Ca. 10%

Aggregat:
Berema AS, Ski
Tlf: 64 86 05 00
www.berema.no

Feieutstyr:
Hydr.Service A/S, Larvik
Tlf: 92 03 77 73
Mail: firmapost@hydraulikkservice.no

Fjernstyring av strøm:
Nerdalen Teleutstyr AS, Eggedal
Tlf: 32 71 46 21

Teleutstyr:
Nerdalen Teleutstyr AS, Eggedal
Tlf: 32 71 46 21

Pipebeslag:
Norasonde AS, Skedsmokorset
Tlf: 64 83 66 00
www.norasonde.no

Ca. 15%

Varmepumper:
Relacom AS, Økern
Tlf: 90 65 26 11/90 20 54 04
www.relacom.no
www.fjklima.no

Hytteenergi:
Getek AS, Trondheim
Tlf: 73 96 43 00
www.getek.no

Ca. 20–25%

Bilutleie:
Bislet Bilutleie, Oslo
Tlf: 22 60 00 00
www.bisletbilutleie.no

Trapper:
Snekkerfabrikken AS, Indre Kvarøy
Tlf: 75 09 10 70
www.snekkerfabrikken.no

TREVARER, MED MER:

Rabattene hos firmaene nedenfor varierer alt etter hvilke produkter du handler.

Maxbo Ringebu Sag AS
Tlf: 61 28 17 00
www.maxbo.no/ringebusag/

Byggmakker Sørbø Trelast, Stavanger
Tlf: 51 58 50 00
www.byggmakker.no

Byggmakker Røros
Tlf: 72 41 23 80
www.byggmakker.no

Maxbo Thorstvedt AS, avd. Hurum
Tlf: 32 79 27 00
www.maxbo.no

Maxbo Thorstvedt AS, avd. Ås
Tlf: 64 97 47 90
www.maxbo.no

Byggvarehuset Ø. Eftevaag AS,
Kristiansand
Tlf: 38 14 41 00

HC Thauglands Trælastforretning,
Oslo
Tlf: 22 20 44 66
www.thaugland.no

Byggmakker Steinkjer
Tlf: 74 16 00 50
www.byggmakker.no

Hasås AS, Kodal
Tlf: 33 43 95 00
www.hasas.no

Montér Gol
Tlf: 31 40 00 00
www.monter.no

NB! Norges Hytteforbund har ikke noe ansvar for kvaliteten på varer og tjenester våre medlemmer mottar via rabattleverandørene i listen.

En annerledes nyttårsfeiring

Om ikke lenge går vi inn i et helt nytt år. Blanke ark – nye muligheter. Det må markeres, og det har festet seg en tradisjon i mange av oss; å sende opp fargesprakende og flotte nyttårsraketter. Vi nordmenn, akkurat som svært mange andre rundt om i verden, svir av utrolige summer på ulike remedier i forbindelse med nyttårsfeiringen.

Tekst: Tove Helen Selbæk

Visst er de flotte å se på – der de eksplo-derer mot himmelen i lys og lyd! Vi skal ikke være uenige om det. Det fins imid- lertid noen iblant oss som ikke skjønner stort av hva som skjer – og som ikke set- ter særlig stor pris på denne tradisjonen, nemlig dyrene. Og da mener jeg ikke bare husdyrene våre, men også alle andre små og store dyr som ferdes rundt omkring i skogene.

Starter tidlig

En god del empatiske hunde- og katteei- ere har for vane å dope ned dyrene sine

for at de skal komme gjennom inngan- gen til et nytt år med vettet i behold. Det kan være en god løsning. Problemet er imidlertid, at mange ikke klarer å vente til 31.12 med å starte feiringen, og helt fra starten av desember er det mange som setter i gang, det vil altså si mange skremmende uker for dyrene – Man kan jo tross alt ikke dope ned dyrene sine en hel måned.

Her i landet er det riktignok ikke lov å selge fyrverkeri før 27. desember, men mange reiser for eksempel til Sverige og handler.

Samles rundt bålet

Hva med en annerledes nyttårsfeiring? Et tips kan for eksempel være å samle familie og/eller venner rundt et stort nyttårsbål. Pølsegrilling er alltid popu- lært blant store og små, og med en kopp gløgg attåt, så er suksessen sikret. Om du er på hytta, så vil dine hyttenaboer sikkert flokke seg rundt bålet, det gir en helt spesiell stemning å sitte rundt bålet en vinterkveld – eller natt. Se flammene strekke seg mot stjernehimlen. Vite at du feirer året som kommer uten å skremme vettet av dyrene våre.

Bare et lite tips til våre lesere!

JA – jeg/vi ønsker å bli medlem av
Norges Hytteforbund!

Navn .....

Adresse .....

Postnr./sted .....

Telefon .....

e-mail .....

Hyttelommune .....

Gjelder medlemskapet hyttevel,
oppgi antall medlemmer .....

Frimerke

NORGES
HYTTEFORBUND

Norges Hytteforbund
Svarsending 2225
0091 Oslo